

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 20 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski, Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas) ir Donato Šerno (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo E. M. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 1 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje sprendžiant ieškovo E. M. ieškinio atsakovui Lietuvos Respublikos Prezidentui dėl įpareigojimo atlikti veiksmus ir žalos atlyginimo priėmimo klausimą.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių atsakymą priimti ieškinį, kai ginčas pagal ieškinį nenagrinėtinas teisme ir neteismingas tam teismui, į kurį buvo kreiptasi (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 137 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktai), aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą su ieškiniu, kuriuo prašė: 1) pripažinti, kad atsakovas Lietuvos Respublikos Prezidentas (toliau – ir Prezidentas), nusprendęs neskirti E. M. Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėju, nepaisė Lietuvos Respublikos teismų įstatymo, Prezidento 2020 m. balandžio 2 d. dekretu Nr. 1K-242 patvirtinto Teisėjų atrankos skelbimo ir organizavimo tvarkos aprašo bei Prezidento 2020 m. balandžio 2 d. dekretu Nr. 1K-243 patvirtinto Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos darbo tvarkos aprašo nuostatų, tuo pažeisdamas teisėjų atrankai keliamus sąžiningumo, objektyvumo, skaidrumo ir profesionalumo principus; taip pat pripažinti, kad Prezidentas, įgyvendindamas jam suteiktus įgaliojimus, nesilaikė iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2, 3 dalių, konstitucinių atsakingo valdymo, teisinės valstybės principų kylančių reikalavimų Respublikos Prezidentui tinkamai įgyvendinti jam Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus skiriant į pareigas teisėjus; 2) pripažinti, kad Prezidentas, priimdamas sprendimą neskirti E. M. teisėju ir šio sprendimo neįforminęs dekretu, nesilaikė konstitucinio atsakingo valdymo principo bei pažeidė teisinės valstybės principą; 3) pripažinti, kad Prezidentas, motyvuodamas savo sprendimą nepagrįstais teiginiais ir faktais, neturėjo teisinio pagrindo priimti sprendimą neskirti E. M. Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėju; 4) priteisti iš Prezidento turtinės žalos atlyginimą – negautą darbo užmokestį už laiką, kai ieškovas nepagrįstai buvo nepaskirtas teisėju; 5) pripažinti, jog Respublikos Prezidento teiginiai, kad „mečiau teisėjo darbą dėl politinio posto“, „nesugebėsiu būti nešališkas ir atsakingai vykdyti apylinkės teismo teisėjo pareigų“ ir kad ieškovui reikia „politinio atšalimo“, yra niekiniai, nepagrįsti jokiais įrodymais ir žeminantys sąžiningai ir garbingai dirbančio asmens garbę ir orumą, menkinantys ieškovo turėtą ir puoselėtą aukštą profesionalaus teisininko reputaciją, paneigiantys ieškovo, kaip skaidraus ir sąžiningo STT pareigūno bei teisėjo, reputaciją; taip pat pripažinti, kad tokie Respublikos Prezidento teiginiai pažemino ieškovo kaip buvusį politiką, sutrypė sąžiningos, skaidrios politikos sampratą, paneigė galimybę dorai ir sąžiningai tarnauti Lietuvos žmonėms; 6) priteisti ieškovui iš atsakovo 10 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą; 7) įpareigoti atsakovą paskirti ieškovo į pareigas, eitas iki 2016 m. gruodžio 13 d. Kartu ieškovas reikė procesinius prašymus dėl įrodymų išreikalavimo ir prašė kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą dėl legislatyvinės omisijos, kuri ieškovui neleidžia įgyvendinti Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje nustatytos konstitucinės teisės, taip pat dėl to, kad ieškovui nesudarytos teisinės galimybės apginti savo kaip buvusio teisėjo vardą ir reputaciją, o tai prieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies nuostatomis.
3. Ieškovas nurodė, kad jis reiskia ieškinį remdamasis Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, jog asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Asmens teisės turi būti ne formaliai, o realiai ir veiksmingai ginamos tiek nuo privačių asmenų, tiek nuo valdžios institucijų ar pareigūnų neteisėtų veiksmų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. vasario 7 d., 2005 m. lapkričio 10 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2006 m. birželio 6 d. nutarimai). Jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė.
4. Ieškovas tvirtino, kad Prezidentas nepagrįstai jo nepaskyrė (negrąžino) į teisėjo pareigas, kurias jis ėjo iki tapdamas vidaus reikalų ministru, nors ieškovas turi tokią teisę pagal Teismų įstatymo 61 straipsnio 2 dalį. Ieškovo, kaip buvusio teisėjo, nepaskyrimas gali būti vertinamas kaip visiškas teisėjo statuso praradimas ir prilyginamas atleidimui iš pareigų, kai teisėjas savo poelgiu pažemina teisėjo vardą (Teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 5 punktas). Todėl Teismų įstatyme turi būti nustatyta galimybė tokį Prezidento sprendimą skųsti teismui. Ši įstatymo spraga yra legislatyvinė omisija, neleidžianti ieškovui įgyvendinti Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos teisės kreiptis į teismą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. kovo 29 d. nutartimi atsisakė priimti ieškinį.
6. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad ieškovo reikalavimas pripažinti, jog Prezidentas nepagrįstai jo nepaskyrė teisėju ir įpareigoti Prezidentą tai padaryti nepriskirtas nagrinėti jokiam teismui nei administracinių bylų teisenos, nei civilinio proceso nustatyta tvarka. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. kovo 10 d. nutartyje administracinėje byloje [Nr. e12-2410-1063/2021](#) ieškovui išaiškinta, kad „teisėjų, kaip valstybės valdžią vykdančių valstybės pareigūnų, korpuso formavimas yra tokia Prezidento veikla, kuri susijusi išimtinai ir

išskirtinai su jo įgyvendinama valstybės valdžia, o ne su viešuoju administravimu, todėl administraciniai teismai negali tirti tokios Prezidento veiklos, lygiai kaip ir negali įpareigoti Prezidentą išleisti aktą (dekretą), susijusį su minėtu valstybės valdžios įgyvendinimu“.

7. Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad išimties dėl to, kokios Prezidento veiklos netiria teismai, nustatytos Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje, kaip išimties iš administracinių teismų kompetencijos, tačiau tai nereikia, kad tokią Prezidento veiklą galėtų tirti bendrosios kompetencijos teismai. Ieškinyms nepatenka į apygardų teismų ar Vilniaus apygardos kompetencijai priskiriamą nagrinėti ginčų kategoriją. Teismų įstatymo 90 straipsnio 9 dalis negali būti taikoma kaip analogija, suteikianti teisę su ieškiniu ieškovui kreiptis į Vilniaus apygardos teismą, kaip pirmosios instancijos teismą, nes ši straipsnio dalis skirta tik teisėjams, kurie ginčija savo atleidimo (ne)teisėtumą. Ieškovas nėra teisėjas ir pateiktu ieškiniu neginčija atleidimo teisėtumo ir (ar) pagrįstumo.
8. Remdamasis Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimu, pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad teismai, į kuriuos suinteresuoti asmenys kreipiasi su prašymais išnagrinėti Seimo, Prezidento ar Vyriausybės aktus arba kitaip pasireiškiančią šių institucijų veiklą, negali už šias valdžios institucijas priimti atitinkamų sprendimų arba įpareigoti minėtų valdžios institucijų išleisti aktus, susijusius su valstybės valdžios vykdymu.
9. Pirmosios instancijos teismas nusprendė atsisakyti priimti ieškinį dviem pagrindais: pirma, ginčas nenagrinėtinas teisme civilinio proceso tvarka ir, antra, ieškinyms neteismingas tam teismui, kuriam paduotas (CPK 137 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktai).
10. Teismas išaiškino ieškovui, kad jo ieškinio reikalavimas priteisti dėl nepaskyrimo teisėju kilusios turatinės žalos atlyginimą gali būti nagrinėjamas bendrosios kompetencijos apylinkės teisme, kiek šis reikalavimas yra susijęs su ieškovo civilinių teisių gynimu, taip pat šiame teisme gali būti nagrinėjamas ir reikalavimas dėl garbės bei orumo gynimo.
11. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. liepos 1 d. nutartimi, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovo E. M. atskirąjį skundą, paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2021 m. kovo 29 d. nutartį.
12. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad teisė kreiptis į teismą nėra absoliuti, todėl jos įgyvendinimas, be kita ko, reiškia, kad asmuo su atitinkamu reikalavimu gali kreiptis tik į tą teismą, kuris yra kompetentingas nagrinėti jo inicijuojamą ginčą. Teismas, sprenddamas ieškinio priėmimo klausimą, pagal pareigas (lot. *ex officio*) įvertina, ar reikalavimas reiškiamas tinkamam teismui ir ieškinyms paduotas nepažeidžiant rūšinio teismingumo taisyklių.
13. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovas prašė priteisti jam turatinės žalos atlyginimą už nesumokėtą darbo užmokestį ir 10 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą už garbės, reputacijos sumenkinimą. CPK 27, 28 straipsniai nenustato galimybės su tokiais reikalavimais kreiptis į apygardos teismą. Klausimai dėl turatinės ir neturtinės žalos atlyginimo, kiek jie susiję su ieškovo civilinių teisių gynimu, yra nagrinėtini apylinkės, kaip pirmosios instancijos, teisme. Taigi, dėl šios dalies ieškinį atsisakoma priimti, nes jis neteismingas Vilniaus apygardos teismui (CPK 137 straipsnio 2 dalies 2 punktas).
14. Dėl ieškinio reikalavimų pripažinti Prezidento veiksmus nepaskyrus ieškovo Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėju neteisėtais ir įpareigoti Prezidentą paskirti ieškovą į pareigas, citas iki 2016 m. gruodžio 13 d., apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad tokie reikalavimai tiesiogiai nepatenka nei į CPK 27–28 straipsniuose, nei kituose įstatymuose nustatytas apygardos teismų (Vilniaus apygardos teismo) kompetencijos ribas. Teisė skusti Vilniaus apygardos teismui atleidimą iš teisėjo pareigų nustatyta Teismų įstatymo 90 straipsnio 9 dalyje, bet ši teisės norma pagal analogiją netaikytina, nes ieškovas kreipėsi į teismą ne dėl to, kad jis buvo atleistas iš teisėjo pareigų, o todėl, kad nebuvo į jas paskirtas nutraukus politinę karjerą.
15. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad Konstitucijos 84 straipsnio 11 punkte ir 112 straipsnyje įtvirtinta Prezidento pareiga skirti apylinkių teismų teisėjus ir paminėjus, keisti jų darbo vietas. Dėl teisėjų paskyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų Prezidentui pataria speciali įstatymo nustatyta teisėjų institucija (Konstitucijos 112 straipsnis). Tokia institucija yra Teisėjų taryba. Prezidentui, pasitarus su Teisėjų taryba, nepriklausomai nuo asmens, norinčio užimti laisvas teisėjo pareigas, pageidavimų, yra suteikta diskrecija spręsti, ar skirti pageidaujantį asmenį teisėju. Atitinkamai Prezidentas turi diskreciją ir atsisakyti skirti asmenį teisėju. Ieškovas gali būti be atrankos ir egzamino, laikantis Teismų įstatyme nustatytos teisėjo skyrimo į pareigas ir atleidimo iš jų tvarkos, jo prašymu paskirtas tos pačios ar bet kurio žemesnės pakopos teismo teisėju, jei nuo pareigų, į kurias jis išrinktas, perkeltas ar paskirtas, ėjimo pabaigos nepraejo dveji metai (Teismų įstatymo 61 straipsnio 2–3 dalys).
16. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nors įprastai tokiam kaip ieškovui kandidatui nėra vykdoma atranka ir egzaminas, tačiau iš įstatymo normų formuluočių matyti, kad Prezidentas gali, bet neprivalo paskirti tokį asmenį teisėju. Tuo tarpu įstatyme nėra nustatyta teisė skusti teismui Prezidento atsisakymą skirti asmenį teisėju.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

17. Kasaciniu skundu ieškovas E. M. prašo: atnaujinti bylos procesą; panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 1 d. nutartį; sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Konstitucinį Teismą prašant spręsti, ar ieškovo nurodytos Teismų įstatymo nuostatos (legislatyvinė omisija) atitinka Konstituciją; gavus Konstitucinio Teismo nutarimą, perduoti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 17.1. Galiojančiuose įstatymuose yra teisės spraga (legislatyvinė omisija), ji nesudaro tinkamų sąlygų ginti ieškovui pažeistas teises. Legislatyvinė omisija yra teisės spraga, kurią draudžia Konstitucija (arba kuris nors kitas aukštesnės galios teisės aktas) (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas). Teismų įstatymo 9 dalyje nustatyta, kad teisėjas, nesutikdamas su atleidimu iš pareigų, turi teisę per vieną mėnesį nuo atleidimo dienos kreiptis į Vilniaus apygardos teismą. Ši teisės norma turėtų būti aiškinama taip, kad Prezidentas privalo iš pareigų atleisdamas teisėją priimti dekretą, o teisėjas, nesutikdamas su atleidimu, turi teisę šį atleidimą skusti Vilniaus apygardos teismui. Teismų įstatymo 61 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta speciali teisė buvusiam teisėjui be atrankos būti paskirtam teisėju, tačiau įstatyme *expressis verbis* (pažodžiui) nenustatyta, kad Prezidentas dėl atsisakymo buvusį teisėją skirti į teisėjo pareigas priima dekretą. Įstatyme neįtvirtinta galimybė tokį sprendimą apskusti ir nenustatyta, kuris teismas galėtų tokį skundą nagrinėti. Tačiau įstatymų leidėjas siekė, kad buvęs teisėjas, kuris dėl jo išrinkimo, perkėlimo ar paskyrimo ėjo Teismų įstatymo 61 straipsnio 3 dalyje nustatytas pareigas, galėtų grįžti į buvusias teisėjo pareigas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nesikreipė į Konstitucinį Teismą CPK 3 straipsnyje nustatyta tvarka dėl ieškovo nurodytos legislatyvinės omisijos. Todėl formuojant vienodą teismų praktiką kasaciniam teismui derėtų atnaujinti bylą, kreiptis į Konstitucinį Teismą ir pradėti bylos nagrinėjimą iš esmės.
 - 17.2. Buvusio teisėjo neskylimas į eitas teisėjo pareigas gali būti vertinamas kaip visiškas teisėjo statuso praradimas, prilyginamas atleidimui iš pareigų, kai teisėjas savo poelgiu pažemina teisėjo vardą (Teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 5 punktas). Prezidentas neketina ieškovo grąžinti į teisėjo pareigas, jis pareiškė, kad politinio atšalimo terminas gali būti nustatomas kiekvieną kartą individualiai. Ieškovas neturi pagrindo tikėtis, kad, praėjus vieneriems ar dvejiems metams, pagal Teismų įstatymo 61 straipsnio 2 ir 3 dalis, jis gali būti paskirtas teisėju. Tačiau tai yra esminis ieškovo teisių ir teisėtų lūkesčių pažeidimas, teisės kreiptis į teismą (CPK 5 straipsnis) suvaržymas.
 - 17.3. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje konstatuota, kad iš konstitucinio teisinės valstybės principo bei kitų Konstitucijos nuostatų (*inter alia* (be kita ko), Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalies, kurioje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės

pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą) kylantis imperatyvas, kad asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą – arbitrą, kuris išspręstų ginčą. Asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržyta, taip pat negali būti nepagrįstai apsinkintas šios teisės įgyvendinimas; gali būti nustatyta ir ikiteisminė ginčų nagrinėjimo tvarka, tačiau negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad būtų paneigta asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės pažeistos, teisė ginti savo teises ar laisves teisme; teisė ginti savo teises ir laisves teisme turi kiekvienas asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės pažeistos; asmeniui jo pažeistų teisių gynba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; asmens pažeistos teisės, *inter alia*, įgytosios teisės, ir teisėti interesai turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Konstitucijoje; asmens teisės turi būti ne formaliai, o realiai ir veiksmingai ginamos tiek nuo privačių asmenų, tiek nuo valdžios institucijų ar pareigūnų neteisėtų veiksmų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. vasario 7 d., 2005 m. lapkričio 10 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2006 m. birželio 6 d. nutarimai). Jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė. Ieškoviui nesudarytos vienodos teisinės galimybės ginti savo pažeistas teises, o tai prieštarauja Konstitucijoje nustatytam principui, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs (Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalis), taip pat konstituciniam teisinės valstybės principui.

17.4. Ieškovas negavo aiškaus raštiško atsakymo nei iš Prezidento kanceliarijos, nei iš Nacionalinės teismų administracijos, todėl nežino, kokie veiksmai buvo atlikti vadovaujantis Teisėjų atrankos skelbimo ir organizavimo tvarkos aprašo nuostatomis. Ieškovas nebuvo kviečiamas į Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos posėdį, o apie tai, kad nebus skiriamas teisėju, sužinojo Prezidentui viešai komentuojant priimtą sprendimą. Tą patvirtina ir Nacionalinės teismų administracijos 2021 m. vasario 26 d. raštas. Kilus pagrįstų abejonių dėl ieškovo gebėjimų skaidriai, sąžiningai ir objektyviai dirbti apylinkės teisme, Prezidentas privalėjo kreiptis į Pretendentų į teisėjus atrankos komisiją ir gauti jos išvadą. Todėl apeliacinės instancijos teismo išvada, kad „Prezidentui, pasitarus su Teisėjų taryba, nepriklausomai nuo asmens, norinčio užimti laisvas teisėjo pareigas pageidavimų, yra suteikta diskrecija spręsti, ar skirti pageidaujantį asmenį teisėju; atitinkamai, Prezidentas turi diskreciją ir atsakyti skirti asmenį teisėju“, padaryta neįsigilinus į ieškovo pateiktus įrodymus, tuo pažeidžiant [CPK 183](#) straipsnyje nustatytas įrodymų tyrimo taisykles.

17.5. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, jog visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus, negali jų viršyti, juos įgyvendindami privalo priimti teisėtus ir pagrįstus teisės aktus (jie turi būti paremti aukštesnės galios teisės aktų nuostatomis, aiškūs, racionaliai motyvuoti ir kt.) (Konstitucinio Teismo 2015 m. lapkričio 19 d., 2016 m. liepos 8 d., 2018 m. kovo 2 d., 2018 m. balandžio 12 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai). Atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas apima ir asmens teisę į pagrįstą (faktais ir teisės normomis) bei motyvuotą, tinkamai įformintą teisinį sprendimą. Prezidentūros pareigūnų teiginiais, kad ieškovas „metė teisėjo darbą dėl politinio posto“, „nesugebės būti nešališkas ir atsakingai vykdyti apylinkės teismo teisėjo pareigų“, ir kad būtinas „politis atšalimas“, nesilaikyta konstitucinio atsakingo valdymo principo. Prezidentas nepateikė argumentų, sudarančių teisinį pagrindą priimti sprendimą neskirti ieškovo Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėju, nes visus teisės aktų reikalavimus jis atitinka taip, kaip juos atitiko 2015 metais, kai buvo paskirtas teisėju.

17.6. Ieškovas pateikė 2020 m. gruodžio 11 d. prašymą Nacionalinei teismų administracijai jį skirti Vilniaus miesto apylinkės teisėju. Nacionalinė teismų administracija informavo ieškovą, kad prašymas perduotas nagrinėti Prezidento kanceliarijai. Po 2021 m. sausio 29 d. Prezidento spaudos konferencijoje išgirsto sprendimo ieškovas dar kartą – 2021 m. vasario 1 d. – Kanceliarijai pateikė prašymą ir 2021 m. vasario 23 d. iš Kanceliarijos gavo raštą, kad „pagal Konstituciją ir Teismų įstatymą Respublikos Prezidentas gali, bet neprivalo buvusį teisėją iš naujo skirti teisėju. Respublikos Prezidentas, naudodamasis įstatymuose numatyta diskrecija, įvertina visas reikšmingas aplinkybes ir vadovaujasi viešoju interesu“. Šiame rašte nepateiktos sprendimo neskirti teisėju priežastys ir motyvai, nenurodyta, kuriam laikotarpiui atsisakoma skirti buvusį teisėją.

18. Atsiliepimų į kasacinį skundą [CPK 351 straipsnio](#) nustatyta tvarka nepateikta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl prašymo kreiptis į Konstitucinį Teismą

19. Konstitucijos 110 straipsnyje nustatyta, kad teisėjas negali taikyti įstatymo, prieštaraujančio Konstitucijai. Tais atvejais, kai yra pagrindas manyti, kad įstatymas ar kitas teisės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teisėjas sustabdo šios bylos nagrinėjimą ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą prašydamas spręsti, ar šis įstatymas ar kitas teisės aktas atitinka Konstituciją. Tokia pat nuostata įtvirtinta ir [CPK 3 straipsnio](#) 3 dalyje bei Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 1 dalyje. Taigi, pagal esamą teisinį reglamentavimą pagrindas inicijuoti konstitucinės justicijos bylą Konstituciniame Teisme yra konkrečią bylą nagrinėjančiam teismui (teisėjui) kilusios abejonės dėl nagrinėjamoje byloje taikytino akto atitikties Konstitucijai. Tai reiškia, kad bylą nagrinėjantis teismas savarankiškai sprendžia, ar yra pagrindas kreiptis į Konstitucinį Teismą. Kita vertus, tai nepaneigia teisme nagrinėjamoje byloje asmens teisės prašyti bylą nagrinėjantį teismą, kad šis sustabdytų bylos nagrinėjimą ir kreiptųsi su atitinkamu prašymu į Konstitucinį Teismą, tačiau toks prašymas bylą nagrinėjančio teismo nesaisto ir neįpareigoja (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-347/2014](#)).

20. Ieškovas prašė kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl legislatyvinės onisijos, kuri, anot ieškovo, nenustato galimybės skusti teismui Prezidento neįformintą dekretu sprendimą neskirti jo teisėju.

21. Konstitucinis Teismas 2010 m. gegužės 13 d. nutarime konstatavo, kad Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės, Teismo konstitucinio statuso ypatumai, susiję su valstybės valdžios vykdymu ir valstybės valdžių padalijimu, *inter alia*, suponuoja, jog šios institucijos negali perimti viena kitos konstitucinių įgaliojimų, taigi ir teismai, į kuriuos suinteresuoti asmenys kreipiasi su prašymais išnagrinėti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktus arba kitaip pasireiškiančių šių institucijų veiklą, negali perimti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės konstitucinių įgaliojimų, t. y. už šias valdžios institucijas priimti atitinkamus sprendimus arba įpareigoti minėtas valdžios institucijas išleisti aktus, susijusius su valstybės valdžios vykdymu. Dėl toliau išdėstytų motyvų Respublikos Prezidento (ne)skyrimo į teisėjų pareigas veiklą yra valstybės valdžios įgyvendinimas (nutarties 40 punktą). Kadangi teismas negali įpareigoti Respublikos Prezidentą skirti asmenį į teisėjo pareigas, todėl asmens nepaskyrimas teisėju negali būti teismo nagrinėjimo dalykas.

22. Taigi, nėra pagrindo išvadai, kad teisinis reguliavimas, pagal kurį teismas negali įpareigoti Respublikos Prezidentą skirti buvusį teisėją į teisėjo pareigas, galėtų prieštarauti Konstitucijai. Todėl teisiškai nepagrįstais pripažįstami ieškovo kasacinio skundo argumentai, kad dėl nebuvimo

galimybės skusti teismui Prezidento neįformintą dekretu sprendimą neskirti jo teisėju egzistuoja teisės spraga (legislatyvinė omisija), dėl kurios atitiktis Konstitucijai būtų pagrindas kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Dėl teisės kreiptis į teismą

23. Teisė kreiptis į teismą teisinės gynybos – kiekvieno suinteresuoto asmens teisė ir vienas pagrindinių civilinio proceso teisės principų, įtvirtintų Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, Teismų įstatymo 4 straipsnyje, [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje, taip pat tarptautiniuose teisės aktuose (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6, 13 straipsniuose). Šią teisę suinteresuotas asmuo įgyvendina pareiškdamas ieškinį ir jame suformuluodamas materialiojo teisinio pobūdžio reikalavimą – ieškinio dalyką ([CPK](#) 135 straipsnio 1 dalies 4 punktą), t. y. išdėstydamas aiškų ir konkretų prašymą, kaip turėtų būti apgintos besikreipiančio suinteresuoto asmens supratimu ir požiūriu jo pažeistos teisės. Ieškinyje suformuluotas reikalavimas (ieškinio dalykas) apibrėžia civilinės bylos nagrinėjimo ribas.
24. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) jurisprudencijoje, aiškinant nagrinėjamu atveju aktualią Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, nurodyta, kad vienas iš teisės į teisingą bylos nagrinėjimą aspektų – kiekvieno asmens galimybė kreiptis į teismą dėl civilinio pobūdžio teisių ir pareigų klausimo išnagrinėjimo (pvz., 2000 m. vasario 15 d. sprendimas byloje *Garcia Manibardo prieš Ispaniją*, peticijos Nr. 38695/97, 36, 39 punktai; 2001 m. liepos 31 d. sprendimas byloje *Mortier prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 42195/98, 33 punktas). Teismo praktikoje pabrėžiama, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje garantuojama teisė į teisingą bylos nagrinėjimą turi būti aiškinama teisės viršenybės, kurios vienas pagrindinių aspektų yra teisinio apibrėžtumo principas, reikalaujantis, kad bylos šalys turėtų veiksmingą teisminės gynybos priemonę, suteikiančią galimybę išspręsti jų civilinių teisių klausimą, kontekste (2001 m. sausio 23 d. sprendimas byloje *Brumarescu prieš Rumuniją*, peticijos Nr. 28342/95, 61 punktas). Pagal EŽTT jurisprudenciją teisė į teismą nėra absoliuti – galimi tam tikri šios teisės apribojimai, nes teisės kreiptis į teismą pobūdis (prigimtis) lemia valstybinio reguliavimo poreikį. Valstybės taikomi teisės į teismą ribojimai bus suderinami su Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimais, jei jie nesuvaržys ar nesulpnins asmens teisės į teismą tokiu būdu ar apimtimi, kad būtų pažeista šios teisės esmė. EŽTT praktikoje pabrėžiama, kad teisės kreiptis į teismą ribojimai turi atitikti teisėtą tikslą ir turi egzistuoti pagrįstas proporcingumo ryšys tarp taikomų priemonių ir siekiamo tikslo (2015 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje *Zavodnik prieš Slovėniją*, peticijos Nr. 53723/13; 2017 m. vasario 16 d. sprendimas byloje *Karakutsya prieš Ukrainą*, peticijos Nr. 18986/06).
25. [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Pasisakydamas dėl teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo procesinių aspektų, kasacinis teismas yra nurodęs, kad [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtintas teisminės gynybos prieinamumo principas tiesiogiai susijęs su [CPK](#) 13 straipsnyje įtvirtintu dispozityvumo principu, kuris reiškia, kad asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, tik pats sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-474/2009](#); 2009 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-470/2009). Taigi teisės kreiptis į teismą apribojimas galimas tik įstatymu ar įstatymo pagrindu priimtu teismo sprendimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-199/2011](#)).
26. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 1.137 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė savo nuožiūra laisvai naudotis civilinėmis teisėmis, tarp jų ir teise į gynybą. Laisvas teisės į pažeistų civilinių teisių gynimą įgyvendinimas reiškia ir gynybos būdų pasirinkimą. Vis dėlto ši asmens teisė nėra absoliuti. [CK](#) 1.138 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad civilinės teisės įstatymų nustatyta tvarka gina teismas, neviršydamas savo kompetencijos, šiame straipsnyje nurodytais ir kitais įstatymų nustatytais būdais. Toks teisinis reglamentavimas suponuoja bylą nagrinėjantį teismo pareigą įvertinti, ar ieškovo pasirinktas teisių gynbos būdas atitinka įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, be kita ko, ar toks būdas gali būti taikomas konkrečaus teisių pažeidimo atveju, ar egzistuoja alternatyvūs teisių gynbos būdai, ar įstatyme neįtvirtinta konkrečaus teisių gynbos būdo taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022, 30 punktas). Teismas negali keisti ieškinyje nurodytų teisių gynimo būdų, nes privalo užtikrinti proceso šalių lygiateisiškumą ([CPK](#) 17 straipsnis), išskyrus atvejus, kai reikia apginti viešąjį interesą ([CPK](#) 49, 320, 353 straipsniai).

Dėl atsakymo priimti ieškinį ([CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktą)

27. Ieškinio dalis yra reikalavimai pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Prezidentas, nusprendęs ieškovo nepaskirti teisėju, pažeidė teisėju atrankai keliamus sąžiningumo, objektyvumo, skaidrumo ir profesionalumo principus, nesilaikė konstitucinių atsakingo valdymo, teisinės valstybės principų, nepaisė teisės aktų kitų nuostatų, taip pat kad sprendimo nepaskirti ieškovo teisėju nepagrįstai neįformino dekretu.
28. Šiuos ir kitus reikalavimus ieškovas jau buvo pareiškęs administraciniam teismui pateiktame skunde. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. kovo 10 d. nutartimi administracinėje byloje [Nr. e12-2410-1063/2021](#) atsisakė priimti pareiškėjo E. M. skundą, nurodyta nutartis yra įsiteisėjusi. Administracinis teismas nutartyje nurodė, kad pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 18 straipsnio 2 dalį administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės, Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, tyti teismų teisėjų, taip pat prokurorų, išteisinio tyrimo pareigūnų ir antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat sprendimų vykdymu. Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata „administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ aiškintina kaip, *inter alia*, reiškianti, jog administraciniame teisme sprendžiamo administracinio ginčo dalyku negali būti tokia Respublikos Prezidento ar Vyriausybės veikla, kuria įgyvendinama valstybės valdžia. Remdamasis nurodytais pagrindais administracinis teismas nutartimi atsisakė priimti pareiškėjo E. M. skundą.
29. Teisės kreiptis į teismą, kaip konstitucinės asmens teisių ir laisvių garantijos, įtvirtintos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje, turinys sietinas su kiekvieno suinteresuoto asmens teise įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama subjektinė materialioji teisė arba įstatymų saugomas interesas. Asmenų, kurių materialiosios subjektinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesų gynimas – įstatyme įtvirtintas civilinio proceso tikslas ([CPK 2 straipsnio](#) 1 dalis). Įgyvendinus teisę į teisminę gynybą pasiekiamas materialusis teisinis efektas, t. y. modifikuojamos (sukuriamos, panaikinamos, pakeičiamos) suinteresuoto asmens subjektinės teisės ar pareigos. Materialiųjų teisiųjų padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarankiškas bylos nagrinėjimo dalykas, nes jo nagrinėjimas ir patenkinimas nėra teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-485/2008](#); 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-241/2013](#); 2021 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-74-611/2021](#), 20–23 punktai; 2021 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-197-1075/2021](#), 20 punktas).
30. Teismas *ex officio* (pagal pareigas) privalo patikrinti, ar ginčas (jo atskiras reikalavimas) nagrinėtinas teisme, taip pat ar į teismą kreipėsi ir reikalavimus pareiškė suinteresuotas asmuo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-255-1075/2020](#), 30 punktas). Teismo pareiga *ex officio* patikrinti, ar ginčas nagrinėtinas teisme, apima ir pareigą patikrinti, ar konkretus ieškinyje pareikštas reikalavimas gali būti savarankišku nagrinėjamo ginčo dalyku. Kreipimasis į teismą negali būti savitiksliis, tokiu kreipimusi yra siekiama apginti galimai pažeistas teises.
31. Teisėjų kolegijos vertinimu, nutarties 27 punkte nurodyti ieškinio reikalavimai nesukelia teisiųjų pasekmių ieškovo teisėms ir pareigoms, tokie

reikalavimai nelaikytini savarankiškais ir todėl nenagrinėtini teisme. Dėl šios priežasties šie ieškinio reikalavimai pagrįstai būtų nagrinėjusių teismų atsisakyti priimti ([CPK 137 straipsnio 2 dalies 1 punktas](#)). Kartu pažymėtina, kad aptariamų ieškinio reikalavimų faktiniu pagrindu esančios aplinkybės gali turėti reikšmės, teismui sprendžiant dėl kito reikalavimo – atlyginti turtinę žalą – (ne)pagrįstumo.

32. Ieškinio dalis taip pat yra reikalavimas įpareigoti Respublikos Prezidentą paskirti ieškovo į teisėjo pareigas.
33. Konstitucijoje įtvirtinta, kad Respublikos Prezidentas nustatyta tvarka skiria ir atleidžia įstatymų nurodytus valstybės pareigūnus; skiria apylinkių teismų teisėjus ir pirmininkus, keičia jų darbo vietas; įstatymo nustatytais atvejais teikia Seimui atleisti teisėjus (Konstitucijos 84 straipsnio 10, 11 punktai, 112 straipsnio 4 dalis).
34. Konstitucinio Teismo konstatuota, kad Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas Konstitucijos 84 straipsnio 10 punkte įtvirtintus įgaliojimus skirti įstatyme nustatytus valstybės pareigūnus, gali pasirinkti (laikydamasis savo skiriamiems valstybės pareigūnams įstatymuose keliamų reikalavimų), kokį asmenį skirti valstybės pareigūnu, o atitinkamoms institucijoms ar pareigūnams nustatyta tvarka pasiūlius tam tikrą asmenį skirti valstybės pareigūnu – spręsti, ar tas asmuo yra tinkamas būti atitinkamas valstybės pareigūno pareigas, į kurias pagal įstatymą skiria Respublikos Prezidentas (Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas).
35. Apylinkės teismo teisėją iš asmenų, įrašytų pretendentų į laisvas apylinkės teismo teisėjų vietas sąrašą, skiria Respublikos Prezidentas. Dėl apylinkės teismo teisėjo skyrimo Respublikos Prezidentui pataria Teisėjų taryba (Teismų įstatymo 56 straipsnio 1–2 dalys).
36. Buvęs teisėjas, atleistas iš pareigų dėl jo išrinkimo, perkėlimo ar paskyrimo į Teismų įstatymo 61 straipsnio 3 dalyje nurodytas pareigas, gali būti be atrankos ir egzamino, laikantis šiame įstatyme nustatytos teisėjo skyrimo į pareigas ir atleidimo iš pareigų tvarkos, jo prašymu paskirtas tos pačios ar bet kurio žemesnės pakopos teismo teisėju, jei nuo pareigų, į kurias jis išrinktas, perkeltas ar paskirtas, ėjimo pabaigos nepraėjo dveji metai (Teismų įstatymo 61 straipsnio 2 dalis).
37. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymėta, kad Konstitucijoje įtvirtinti Respublikos Prezidento įgaliojimai formuojant teisminę valdžią – reikšmingas valstybės vadovo konstitucinio statuso elementas; įgaliojimų šioje srityje pakeitimas ar apribojimas, taip pat toks įgyvendinimo tvarkos nustatymas, kad Respublikos Prezidento veiksmai būtų saistomi Konstitucijoje nenustatytų institucijų ar pareigūnų sprendimų, reikštų Respublikos Prezidento konstitucinės kompetencijos pasikeitimą (Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d., 2006 m. gegužės 9 d. nutarimai, 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas).
38. Valstybės valdžių sąveika negali būti traktuojama kaip jų priešprieša ar konkurencija, vadinasi, ir stabdžiai bei atsvaros, kuriuos teisminė valdžia (jos institucijos) ir kitos valstybės valdžios (jų institucijos) turi viena kitos atžvilgiu, negali būti traktuojami kaip valdžių priešpriešos mechanizmai. Konstitucijoje įtvirtintą valstybės valdžių sąveikos modelį apibūdina ir valstybės valdžių (jų institucijų) tarpusavio kontrolė bei atsvara, neleidžianti vienai valstybės valdžiai dominuoti kitos (kitų) atžvilgiu, ir jų bendradarbiavimas, žinoma, neperžengiant Konstitucijos nustatytų ribų – neįsiterpiant į kitos valstybės valdžios įgaliojimų vykdymą (Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas).
39. Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės, Teismo konstitucinio statuso ypatumai, susiję su valstybės valdžios vykdymu ir valstybės valdžių padalijimu, *inter alia*, suponuoja tai, kad šios institucijos negali perimti viena kitos konstitucinių įgaliojimų, taigi ir teismai, į kuriuos suinteresuoti asmenys kreipiasi su prašymais išnagrinėti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktus arba kitaip pasireiškiančią šių institucijų veiklą, negali perimti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės konstitucinių įgaliojimų, t. y. už šias valdžios institucijas priimti atitinkamų sprendimų arba įpareigoti minėtų valdžios institucijų išleisti aktus, susijusius su valstybės valdžios vykdymu (Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas).
40. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad *teisėjų korpuso formavimas yra tokia Respublikos Prezidento veikla, kuri yra susijusi su jo įgyvendinama valstybės valdžia. Teismai neturi jurisdikcijos už šią valdžios instituciją priimti atitinkamų sprendimų arba įpareigoti minėtą valdžios instituciją išleisti aktus, susijusius su valstybės valdžios vykdymu, inter alia, teisėjų skyrimu į pareigas*. Todėl būtų nagrinėti teismai pagrįstai nurodė, kad ieškovo reikalavimas įpareigoti Respublikos Prezidentą paskirti ieškovo į teisėjo pareigas nepriskirtas nagrinėti jokiame teisme. Nustatęs, kad ginčas dėl aptariamų ieškinio reikalavimų nenagrinėtinas teisme civilinio proceso tvarka, teismas atsisako priimti ieškinį ([CPK 137 straipsnio 2 dalies 1 punktas](#)). Todėl būtų nagrinėti teismai pagrįstai atsisakė priimti šį ieškinio reikalavimą.

Dėl atsisakymo priimti ieškinį ([CPK 137 straipsnio 2 dalies 2 punktas](#))

41. Nors teisėjų korpuso formavimas yra Respublikos Prezidento valstybės valdžios įgyvendinimo sritis, dėl ko teismas negali už šią valdžios instituciją priimti atitinkamų sprendimų arba įpareigoti išleisti aktus, susijusius su teisėjų skyrimu į pareigas, tačiau tai nepanaikina asmens, manančio, kad valstybės valdžia buvo įgyvendinama netinkamai, teisės reikalauti atlyginti dėl to patirtą žalą. Taip yra užtikrinama nacionaliniuose ir tarptautinėse teisės aktuose garantuojama asmens teisė kreiptis į teismą teisinės gynybos (žr. nutarties 23 punktą).
42. Ieškinio reikalavimas ieškovo, be kita ko, prašė priteisti žalą – negautą darbo užmokestį už nepaskyrimo teisėju laiką, taip pat prašė ginti pažeistą garbę (pripažinti Respublikos Prezidento teiginius nepagrįstais, žeminančiais ieškovo garbę ir orumą) bei priteisti 10 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo.
43. Pirmosios instancijos teismas nutartyje nurodė, kad ieškinio reikalavimas priteisti dėl ieškovo nepaskyrimo teisėju kilusią turtinę žalą gali būti nagrinėjamas apylinkės teisme, kiek šis reikalavimas yra susijęs su ieškovo civilinių teisių gynimu; ieškinio reikalavimai dėl garbės ir orumo gynimo taip pat nagrinėtini apylinkės teisme, todėl teismas atsisakė priimti šią ieškinio dalį kaip jam neteisingą ([CPK 137 straipsnio 2 dalies 2 punktas](#)). Apeliacinės instancijos teismas nutartyje sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad klausimai dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo, kiek jie yra susiję su ieškovo civilinių teisių gynimu, yra nagrinėtini apylinkės, kaip pirmosios instancijos, teisme. Kasaciniame skunde ieškovo prašo, be kita ko, panaikinti visą apeliacinės instancijos teismo nutartį ir perduoti būtų nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Taigi, toks skundo prašymas ir jame išdėstyti argumentai dėl teismų kompetencijos nagrinėti ginčą kartu apima ir nurodytus ieškinio reikalavimus, kuriuos, kaip minėta, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai įvertino kaip neteisingus apygardos teismui.
44. Pagal civilinių bylų rūšinio teisingumo taisyklę, visas civilines bylas pirmąja instancija nagrinėja apylinkės teismai, išskyrus bylas, nurodytas [CPK 27, 28 straipsniuose](#). Apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas, kuriose ieškinio suma didesnė kaip 40 000 Eur, išskyrus šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo ([CPK 27 straipsnio 1 dalies 1 punktas](#)).
45. Bylos pagal pareikštus ieškinio reikalavimus dėl garbės ir orumo gynimo ir neturtinės žalos atlyginimo pirmąja instancija nagrinėjamos apylinkės teismuose, nepriklausomai nuo prašomos priteisti neturtinės žalos atlyginimo dydžio ([CPK 26 straipsnis](#) 27 straipsnio 1 punktas). Tais atvejais, kai vienas iš ieškovo reikalavimų teisingas apygardos teismui, ieškinyje dėl visų reikalavimų nagrinėjamas apygardos teisme ([CPK 33 straipsnio 4 dalis](#)).
46. Ieškinyje turi būti nurodyta ieškinio suma ([CPK 135 straipsnio 1 dalies 1 punktas](#)). Ieškinio reikalavimas priteisti negautą darbo užmokestį kaip turtinės žalos atlyginimą pagal teisingumą būtų priskiriamas apylinkės arba apygardos teismui priklausomai nuo ieškinio sumos dydžio.
47. Ieškinyje ieškovo nenurodė ieškinio sumos – konkrečios prašomo priteisti negauto darbo užmokesčio sumos kaip turtinės žalos dydžio. Todėl nėra galimybės byloje nustatyti, kokios ieškiniu ginčijamos sumos turtinę žalą ieškovo teigia patyręs. Tuo atveju, jei reikalavimas atlyginti turtinę žalą pagal dydį būtų teisingas apygardos teismui, visus tris ieškinio reikalavimus (dėl turtinės žalos atlyginimo; dėl garbės ir

orumo gynimo; dėl neturtinės žalos atlyginimo) pagal teisingumą turėtų nagrinėti apygardos teismas ([CPK 33 straipsnio](#) 4 dalis). Kitu atveju, jei reikalavimo atlyginti turtinę žalą dydis nesiekia apygardos teismo jurisdikcijos, tuomet nurodyti trys reikalavimai pagal teisingumą būtų priskiriami apylinkės teismui.

48. Kai ieškinys neatitinka [CPK 135 straipsnio](#) reikalavimų, ieškinio trūkumai šalinami šio kodekso nustatyta procesinių dokumentų trūkumams pašalinti tvarka ([CPK 138 straipsnis](#)). Taigi, nagrinėjamoje byloje apygardos teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, turėjo ne atsisakyti priimti ieškinio dalį dėl reikalavimo atlyginti turtinę žalą, o nustatyti terminą ieškinio trūkumams šalinti – įpareigoti ieškovą ieškinyje nurodyti reikalaujamo priteisti turtinės žalos atlyginimo dydį. Jei ieškovui nurodžius reikalaujamos atlyginti turtinės žalos dydį paaiškėtų, kad dydis siekia apygardos teismo jurisdikciją, – ši reikalavimą priimti nagrinėti kartu su kitais reikalavimais dėl garbės ir orumo gynimo bei neturtinės žalos atlyginimo (jei ieškinys atitinka kitas ieškinio formos ir turinio sąlygas ([CPK 111, 135 straipsniai](#))).
49. Dėl išdėstytų argumentų apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, kuria palikta nepakeista pirmosios instancijos teismo nutarties dalis atsisakyti priimti ieškinio reikalavimus dėl turtinės žalos atlyginimo, garbės ir orumo gynimo bei neturtinės žalos atlyginimo, yra teisiskai nepagrįsta, todėl panaikintina ir perduotina pirmosios instancijos teismui, kad šis išvardytų ieškinio reikalavimų priėmimo klausimą spęstų iš naujo ([CPK 359 straipsnio](#) 3 dalis, 360 straipsnis). Šią bylos dalį perdavus nagrinėti pirmosios instancijos teismui, šis teismas turėtų išspręsti ieškinio reikalavimo atlyginti turtinę žalą trūkumų šalinimo klausimą ir tik tada išspręsti klausimą dėl trijų reikalavimų – turtinės žalos atlyginimo, garbės ir orumo gynimo bei neturtinės žalos atlyginimo – teisingumo. Kita apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis yra teisėta, jos teisėtumas nenuginčytas kasacinio skundo argumentais, todėl ji palikta nepakeista ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą).
50. Kiti kasacinio skundo argumentai, susiję su paskyrimo į teisėjo pareigas procedūromis, Respublikos Prezidento kompetencija skiriant teisėjus, nesusiję su atsisakymo priimti ieškinį klausimo išsprendimu, o būtų susiję su ieškinio nagrinėjimu iš esmės, todėl dėl tokių skundo argumentų kolegija nepasisako.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 360 ir 362 straipsniais,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 1 d. nutarties ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. kovo 29 d. nutarties dalį, kuria atsisakyta priimti ieškovo E. M. ieškinio reikalavimus dėl turtinės žalos atlyginimo, garbės ir orumo gynimo bei neturtinės žalos atlyginimo, panaikinti ir perduoti Vilniaus apygardos teismui nurodytų ieškinio reikalavimų priėmimo klausimą spręsti iš naujo.

Kitą Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 1 d. nutarties dalį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Andžej Maciejewski

Gediminas Sagatys

Donatas Šernas